

Forskning og innovasjon i utdanningssektoren – FINNUT

Betydningen av tidlig stimulering i familien og i barnehagen

Vi skal undersøke betydningen stimulering i familien for barnas skolerestater, om sosial ulikhet i stimulering kan forklare sosial ulikhet i skolerestater, og om barnehagen kan kompensere for mangelfull tidlig stimulering.

Mål

Vi ønsker å undersøke:

- Sammenhengen mellom tidlig stimulering i samhandling mellom foreldre og barn og skoleprestasjoner i første klasse. Vi legger vekt på stimulering av generelle kognitive og språklige ferdigheter, og på stimulering av tall- og romforståelse.
- Hvorvidt det er en sosial gradient i tidlig stimulering, og i hvilken grad denne forklarer en sosial gradient i tidlige skoleprestasjoner.
- Hvorvidt stimulering i barnehagen kan kompensere for mangelfull tidlig stimulering i familien.

Bakgrunn og kunnskapsstatus

Barns kognitive, sosiale, og selvregulerende ferdigheter utvikles i samspillet mellom ulike kontekster, hvorav hjemmemiljøet og barnehagen utgjør de viktigste i tidlig småbarnsalder. Internasjonalt finnes relativt mye forskning på betydningen av tidlig stimulering for språkutvikling og tidlige lese- og skriveferdigheter. Til gjengjeld vet vi lite om betydningen av tidlig stimulering for utviklingen av matematikkferdigheter, og om betydningen av tidlig sosial og emosjonell stimulering for senere skoleprestasjoner. Forskning hittil tyder på at det kan være en sosial gradient i tidlig stimulering, dvs at foreldre med lengre utdanning og foreldre i familier med høyere inntekter er mer aktive og stimulerende i samspill med barna sine. Enkelte studier har også vist at den sosiale gradienten i tidlige skoleprestasjoner til dels kan forklares av en sosial gradient i stimulering i hjemmet, men disse studiene har ofte omtrentlige eller retrospektive mål på stimulering. Både norsk og internasjonal forskning tyder på at barnehager av god kvalitet kan ha en sosialt utjevne kvalitet på skoleprestasjoner, men vi vet foreløpig lite om hvilke faktorer i barnehagekonteksten som bidrar til dette, og hvorvidt barnehagen kompenserer spesifikt for manglende stimulering i familien eller for konsekvenser av det oppvekstmiljøet som helhet. Fordi vi har relativt homogen kvalitet i barnehager i Norge, og barnehager er tilgjengelige for alle, uavhengig av inntekt og utdannelse, er denne konteksten spesielt egnet for å undersøke slike problemstillinger.

Vårt prosjekt vil utvide eksisterende kunnskapsbase ved at vi undersøker tidlig stimulering i foreldre-barn-samspill i et stort utvalg alminnelige norske familier ved gjentatte tidspunkter, og sammenstiller dette med omfattende informasjon om foreldrene og barna fra familie-, barnehage- og skolekontekst. Dette gir oss anledning til å etterprøve tidligere funn med bedre mål, til å studere stimulering i ulike kontekster, og til å undersøke sammenhenger med skoleprestasjoner.

Metode

Prosjektet baserer seg på allerede innsamlede data fra studien *Barns sosiale utvikling* som drives ved Atferdssenteret, Unirand, Universitetet i Oslo. I *Barns sosiale utvikling* følger vi 1157 barn og deres foreldre fra 6 måneders alder, foreløpig frem til andre klasse. Vi har hatt hyppige datainnsamlinger gjennom intervjuer med foreldre, observasjoner av foreldre og barn i ulike leksituasjoner, tester av barna, og spørreskjemaer til barnehager og skoler. I dette prosjektet skal vi analysere observasjonsdata fra 2 og 3 års alder med vekt på foreldrenes sensitivitet i samspillet med barna, og på hvordan foreldrene stimulerer barnas kognitive utvikling generelt, og førmatematiske ferdigheter spesielt. Vi planlegger å koble *Barns sosiale utvikling* med obligatoriske og frivillige kartleggingsprøver i første klasse og til inntektsregisteret hos SSB. Resultatet fra kartleggingsprøvene vil utgjøre vårt primære utfallsmål.

Samfunnsrelevans

Vi sikter på å frembringe kunnskap om, og i tilfelle hvordan, hverdagsaktiviteter i barnefamilier kan bidra til barns tidlige mestring på skolen, gjennom at vi fokuserer på en av de mekanismene som kan være med å forklare den sosiale gradienten i tidlige skoleprestasjoner. Vi forventer derfor at resultatene fra prosjektet vil være relevante for både utvikling av politikk rettet mot familier og barnehager, samt for praksisfeltet, og for småbarnsforeldre generelt.

Prosjektet foregår ved Atferdssenteret, Unirand, Universitetet i Oslo, som en del av studien *Barns sosiale utvikling*. Prosjektleder er *Henrik Daae Zachrisson*, er også professor II ved CEMO – Center for Educational Measurement at the University of Oslo. *Kristin B. Nordahl*, PhD, Atferdssenteret, vil ha hovedansvar for administrasjon av observasjonskodning. Det blir pr 1.1.2015 ansatt en post doc på prosjektet. Medarbeidere er *Eric Dearing*, Boston College og Atferdssenteret, *Beth Casey*, Boston College, *Margaret T. Owen*, University of Texas, Dallas, og *Thomas Moser*, Høgskolen i Buskerud og Vestfold.

Se <http://www.barnssosialeutvikling.no/om-studiene/category374.html> eller www.atferdssenteret.no for mer informasjon.

Om programmet

Program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren – FINNUT, er en tiårig forskningsinnsats på utdanning. Programmet finansierer prosjekter på temaer knyttet til barnehage, skole, videregående opplæring, høyere utdanning og voksnes kompetanse. Programmets hovedmål er å utvikle ny kunnskap av høy kvalitet og relevans for politikkutforming, forvaltning, praksisfelt og den enkelte, å bidra til fornyelse av forskningsfeltet og å medvirke til innovasjon i utdanningssektoren.

Les mer på: www.forskningsradet.no/finnut

Foto: Privat